

PONOWNY POWRÓT PRZESTRZENI

Dobrochna Dabert
(Poznań)

Kinga Piotrowiak-Junkiert
(Poznań)

Przedłożony Czytelnikowi numer „Porównań” jest kontynuacją poprzedniego tomu pisma, w którym zaprezentowaliśmy pierwszą część studiów i głosów poświęconych kategorii „przestrzeni”, „geopoetyki”, „pograniczy”, „prowincji”, wygłoszonych podczas międzynarodowej konferencji pt. *Powrót przestrzeni – środkowoeuropejska geopoetyka i nostalgia* 7–8 maja 2012¹. Tom poszerzony został o grupę tekstów, które podjęły podobną problematykę zaproponowaną przez organizatorów poznańskiego „geopoetycznego” spotkania. Obfite rozmiary tomu drugiego świadczą, że kwestie te wzbudzają autentyczne zainteresowanie badaczy w Polsce i za granicą. W niniejszym tomie jeszcze raz powracamy do refleksji nad rozumieniem, rozpoznawaniem, myśleniem i czytaniem Miejsca, we wszelkich jego przejawach.

Zaprezentowane prace polskich i zagranicznych badaczy proponują rozważanie kluczowych kategorii geopoetyki jako szczególnego wyzwania stawianego tożsamości i narracjom o niej. Bez względu na to, czy patrzymy na mapę przestrzeni, konkretnego miasta, regionu czy ludzkiego ciała, ważne są granice badanego terytorium i samego dyskursu, ich usytuowanie, zakorzenienie, umowność, niestałość, a przede wszystkim związek z kulturowymi czy – ściślej mówiąc – literackimi, artefaktami. Nierzadko jedyną możliwą i zarazem pożądaną formą ułatwiającą definiowanie i klasyfikowanie omawianego zjawiska jest swobodne prezentowanie jego mozaikowej, wewnętrznie sprzecznej różnorodności. Tom otwierają dwa teksty (litewskiego naukowca Andriusa Beinoriusa oraz ukraińskiej badaczki Oksany Weretiuk) próbujące po raz kolejny porządkować nieoczywiste

¹ Konferencję zorganizował Zakład Komparatystyki Literackiej i Kulturowej Instytutu Filologii Polskiej UAM, Instytut Sławistyki PAN, Ústav české literatury a literární vědy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Katedra areálových kultur Fakulty stredoevrópskych štúdií Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre oraz Pázmány Péter Katolikus Egyetem Szlavisztika – Közép-Európa Intézeté w Budapeszcie przy wsparciu Funduszu Wyszehradzkiego.

kwestie metodologiczne związane z geopoetyką. Rozdział zatytułowany *Narracje polskie, litewskie i niemieckie* przedstawia problematykę skomplikowanych zależności między przestrzenią a literaturą wskazanego rejonu w tekstach Agaty Stankowskiej, Elżbiety Nowikiewicz, Agaty Lewandowskiej i Marty Kowerko-Urbańczyk. *Mikrohistorie bałkańskie* przynoszą natomiast rozstrzygnięcia trzech znawczyń kultury regionu Słowian Południowych (Barbary Czapik-Lityńskiej, Kingi Sewior, Aldony Szukalskiej) dotyczące znaczenia Miejsca w prozie pisarzy chorwackich i serbskich. Część zatytułowana *Galicja ukraińska i czeska* zawiera dwa teksty poświęcone znaczeniu Galicji jako miejsca spotkań wielokulturowych, z perspektywy czeskiej (Zofia Tarajło-Lipowska) i ukraińskiej (Danuta Szymonik). *Miejsca i mity – pomorskość* oferują rzadko obecną w literaturoznawczych debatach refleksję sorabistyczną (Tomasz Derlatka) oraz znawcy kaszubszczyzny (Daniel Kalinowski) nad tytułowymi zagadnieniami. W rozdziale *Gender i antropologia* czytelnik znajdzie rozważania Agnieszki Matusiak prowadzone z perspektywy maskulinistycznej nad literaturą ukraińską oraz japonistki Estery Żeromskiej nad aspektami kobiecości w japońskiej sztuce teatralnej i plastycznej. Tom zamyka tekst Huberta van den Berga poświęcony twórczości niemieckiego mistrza dadaistycznej prowokacji.

Autorzy „Porównań” prowadzą swoją wielogłosową debatę, mówiąc o przestrzeni językiem polityki, narodowości, cielesności, teatru, traumy czy mitu, co może prowadzić do konstatacji o wymiarze uniwersalnym: wytyczanie granic i nadawanie nowych imion rzeczom i przedmiotom jest najsilniejszym pragnieniem wszelkich badawczych zamierzeń i projektów. Z wiarą w taką właściwość tekstowego świata, zapraszamy do lektury!